

Ministerstvo vnútra SR
Štátny archív v Košiciach
pobočka Rožňava

O b v o d n ý n o t á r s k ý ú r a d

v Hucíne

1939 - 1944

Inventár

Eva Kerekešová
Rožňava 2013

Ú v o d

Uviest' presný dátum vzniku inštitúcie obecných a obvodných notárov nie je možné. V mestskej správe sa s notárom stretávame už v XIII. storočí. O postavení notára v jeho úrade hovorí urbár a neskôr urbáriálny zákon z r. 1836. Bol volený mestskou radou ako člen predstavenstva mesta a ako znalý práva zastával v správe mesta dôležitú funkciu. Jeho postavenie, práva a povinnosti určoval mestský štatút.

Funkcia obecného notára sa v praxi overovala podľa miestnych pomerov a vznikajúcich potrieb. Notár nemal samostatné verejnoprávne postavenie. Pôsobnosť notára bola upravovaná stoličnými štatútmi. Podľa nich bol notár obecným zamestnancom, ktorého menovala župa a prísahu skladal do rúk slúžneho. Pokiaľ vykonával funkciu obvodného notára, obce boli povinné postarať sa o notársku kanceláriu a prispievať na vydržiavanie notára a hradenie kancelárskeho paušálu notára. Jeho vplyv na samosprávu bol zaručený povinnosťou spolupodpisovania všetkých podaní a správ zasielaných slúžnovskému úradu. Verejnoprávne postavenie notára sa nakoniec kodifikuje v zák. čl. XVIII z roku 1871. V zmysle tohto zákona vypracovali stoličné vrchnosti štatúty, v ktorých bola vymedzená právomoc obce i notára. Obecné štatúty (poriadky) zachytávali rozlohu chotára, počet domov a charakter obce. Obce vytvárali spolu s okolitými obcami obvodné notariáty. V týchto štatútoch je ustanovené aj to, že notár nesmie byť zároveň učiteľom. Kým funkcia obecného notára do XVIII. storočia bola často zlučovaná s funkciou učiteľa, v XIX. storočí už bola samostatná a vykryštalizovaná, keď "notársku skúšku" musel konať pred stoličnou skúšobnou komisiou. Notár viedol spoločný protokol, vykonával všetky nariadenia ministerskej a municipiálnej vrchnosti. Všetky dokumenty podpisoval spolu s richtárom. Viedol evidenciu urbárikov, regrútov, smrtné prípady hlásil okresnému súdu, stoličnému a sirotskému úradu, vyhotovoval rozpočet a záverečné účty obcí a evidencie o hospodárení obcí. Vo veciach daňových vyhotovoval daňové knihy, zostavoval daňové priznania, viedol evidenciu domového a pozemnostného katastra.

Rozšírenie kompetencie notára, jeho detailne ustanovené povinnosti určuje kancelársky poriadok určený pre obvodných a obecných notárov č. 126 000/B.M. z r. 1902.

Prvá ČSR nachádza obecného, obvodného notára na obciach ako doživotne plateného zamestnanca obce, ktorý bol členom rady a obecného zastupiteľstva. Bol najdôležitejším orgánom v prenesenej štátnej správe v obciach, ktorých úradná pôsobnosť bola zameraná na rôzne odbory a správy. Dozeral na dodržiavanie všetkých zákonov a nariadení v obci, dozeral na včasné a správne vyberanie daní, dbal na správny výkon policajných predpisov, prevádzal zmeny v pozemkových a domových katastroch, vyhotovoval súpis verejnej práce a vojnopovinných, spolupôsobil pri vystavovaní domovských

listov a pod. Súčasne bol aj štátnym matrikárom, ktorým sa stal po zavedení štátnych matrik podľa zák. čl. XXXIII z r. 1894. Štátne matriky ako aj matričné orgány započali svoju činnosť od 1.10.1896 a mali za úlohu zapisovať pohyb obyvateľstva, a to: narodenia, sobáše a úmrtia.

Až do vzniku I. ČSR v roku 1918 sa kompetencia notára rozširovala rôznymi právnymi normami hlavne v prenesenej pôsobnosti obce /školské záležitosti, osídľovanie, vyst'ahovalectvo, verejné zdravotníctvo a veterinárna služba, branná a vojenská činnosť, obecné a lesnopolicajné súdnictvo/. Po prevrate v prechodných rokoch budovania administratívneho poriadku v ČSR, správu obcí vykonávali notári, národné rady, ktoré však čoskoro župani zrušili a ustanovili obecné výbory. Po voľbách v apríli 1920 boli obecné výbory pretvorené na obecné zastupiteľstvá a obecné predstavenstvá na obecné rady.

Zákonom č. 211/1920 Sb. z. a n. zo dňa 1.8.1920 bolo určené, že funkciu obecného či obvodného notára budú vykonávať štátni úradníci. To znamenalo poštátnenie úradu notára. Takto sa stal notár štátnym zamestnancom úradne prideleným k obecnej správe. Nebol už členom rady a obecného zastupiteľstva, ale mal povinnosť zúčastňovať sa schôdzok rady, obecného zastupiteľstva a obecných komisií s právom hlasovacím, s právom "veta" a odvolania. Zostal funkcionárom v pôsobnosti samosprávnej obce a výkonným orgánom v priamej a prenesenej pôsobnosti štátnej správy v obciach a súčasne aj štátnym matrikárom. Bola mu ponechaná i naďalej pôsobnosť, ktorú dosiaľ vykonával, s tým doložením, že notár je nezávislý od orgánov obce pri vykonávaní úloh štátnej administratívy a že orgány obce sú povinné plniť jeho príkazy pri sprostredkovaní štátnej správy. Okrem toho notári mali právo vykonávať pre stránky tzv. súkromné práce, a to za honorár ustálený príslušnou tarifou a z toho dôvodu bol povinný viesť evidenčné denníky o vykonaných prácach.

Preto 1. januára 1923 dostal notár aj v mestách úlohu samostatného obstarávania štátnej správy v zmysle zákona č. 243/1922 Sb. z. a n. Tieto zákony č. 211/1920 Sb. z. a n. a 243/1922 Sb. z. a n. iba diferencovali úradné záležitosti obcí na agendu sprostredkovania a obstarávania štátnej správy, pridelenú výlučne notárovi a na vnútornú agendu obce, v ktorej stanovili dispozičné právo obecných orgánov. Obecné zastupiteľstvo bolo najvyšším správnym orgánom obce. Obecná rada pripravovala a vykonávala uznesenia obecného zastupiteľstva vo veciach obecnej samosprávy, viedla bežnú hospodársku správu obce, obecných inštitúcií, podnikov, nadácií a fondov. Vedúci notár bol povinný zúčastňovať sa hlasovacím právom aj na schôdzkach komisií.

Do obecného zriadenia hlboko zasiahla až vnútropolitická situácia na konci existencie I. ČSR a nový štátny útvar - Slovenská republika. V novembri 1938 až júli 1942 Krajinský úrad v Bratislave postupne rozpustil obecné a mestské zastupiteľstvá, čím prestali v obciach pôsobiť aj úrady starostu, obecné rady a komisie. Moc v obci a meste prevzal okresným úradom menovaný vládny komisár, ktorý nahradil v úrade starostu a mal kompetenciu zrušeného obecného

zastupiteľstva. Pomocným orgánom vládneho komisára vo vnútornej správe obce bol poradný zbor vládneho komisára.

Po oslobodení v r. 1945 boli zrušené obecné aj obvodné notárske úrady, čo bolo prevedené nariadením SNR č. 26/1945 a namiesto nich boli vytvorené národné výbory. Notári, ktorí sa neprevinili, resp. boli preverení, stali sa výkonnými úradníkmi národných výborov. Ich samostatná pôsobnosť zanikla. Je treba povedať, že názov notár a notársky úrad sa vyvíjal a menil. Za Uhorska to bol: notárius, jegyző, korjegyző, körjegyzőség a po vzniku prvej ČSR to bol: obecný, okolný, obvodný notár, notárstvo a nakoniec obvodný notársky úrad.

Vývoj a dejiny fondu

Hucín

Najstaršia písomná zmienka o obci pochádza z roku 1327. Na vývoj dediny mali veľký vplyv tri veľké zemianske rodiny – rodina Giczeyovcov, rodina Czékusovcov a rodina Fáyovcov. Originálne pečatidlo obce z roku 1778 sa zachovalo dodnes. Názov obce: z roku 1327 ako Gyuche, z roku 1418 ako Gyche, z roku 1565 ako Hwczin, z roku 1580 ako Hwsin, z roku 1786 ako Huczín, z roku 1808 ako Hucýn, z roku 1920 ako Hucín, maďarsky Gice. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom, pálením vápna, hrnčiarstvom a výrobou fajok. Obec bola v rokoch 1938-1945 pripojená k Maďarsku.

Gemerský Milhošť

Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1258, ako časť chotára Šivetíc. Obec patrila Zachovcom, Méhyovcom a Sáhgyovcom. Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom a hrnčiarstvom. Názov obce z roku 1258 ako Polgia, z roku 1383 ako Mygleztapulcha, z roku 1427 ako Myglizpataka, z roku 1808 ako Migles, maďarsky Miglész, Miglészpatak. Obec bola v rokoch 1938-1945 pričlenená k Maďarsku.

Licine

Prvá zmienka o obci pochádza z roku 1243. Pôvodne patrili ku kráľovskému hradu Gemer. Obyvateľstvo sa venovalo poľnohospodárstvu, pracovali v baniach, v železiarskom hámri, pálili uhlie a zaoberali sa hrnčiarstvom. Názov obce z roku 1243 ako Lincha, z roku 1318 ako Lynce, z roku 1320 ako Lyuche, Luce, z roku 1427 ako Lyche, z roku 1572 ako Licince, z roku 1590 ako Linzinche, z roku 1808 ako Licynec, z roku 1920 ako Licince; maďarsky Lice. Obec bola v rokoch 1938-1945 pričlenená k Maďarsku.

Mikolčany

Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1337. Obyvateľstvo sa venovalo poľnohospodárstvu a hrnčiarstvu. Názov obce z roku 1337 Mykoucha, rok 1340

Mykocha, rok 1486 ako Mykolchan, rok 1927 ako Mikolčany, maďarsky Micolcsány. Obec bola v rokoch 1938-1945 pričlenená k Maďarsku.

Nováčany

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1258. Obec patrila rodine Zachovcov neskôr Giczeovcom. Obyvateľstvo sa venovalo poľnohospodárstvu a hrnčiarstvu. Názov obce z roku 1337 ako Noztre, z roku 1427 Naztrad, rok 1563 ako Nowaczan, rok 1773 ako Nowaczany, rok 1808 Novacany, maďarsky Nasztraj, Gömörnánás. Obec bola v rokoch 1938-1945 pričlenená k Maďarsku.

Obvodný notársky úrad v Hucíne spravoval agendu obecného úradu v Hucíne, Gemerskom Milhosti, Licinciach, Mikolčanoch a Nováčanoch. Sídлом obvodného notárskeho úradu bola obec Hucín.

Registratúru úradu viedol vedúci notár. Viedol jeden spoločný podací protokol, kde zaznamenával všetky došlé podania. K podaciemu protokolu viedol aj index. Každé podanie označil protokolárnym číslom, dátumom a v prípade potreby vyznačil predčíslo a pozatýmne číslo spisov, ak už v tej veci bolo jednané. Táto manipulácia so spismi sa zachovala aj pri spracovaní fondu. Spisy sú usporiadané podľa spisových čísiel a uložené pod základným číslom. Všetky spájania spisov sú vyznačené v podacom protokole. Na čele obce bol volený starosta. Obecnými zamestnancami boli pokladník, sirotsky, doručovateľ (kurič, mal na starosti aj bubnovanie), nočný strážnik, obecný zvonár, kancelárska pomocná sila, pôrodná babica.

Notármi boli: v roku 1939 Július Farkas, Ján Antal 1939-1940, Andrejčák Július r. 1944.

Fond notárskeho úradu tvorí písomný materiál z r.1939– 1944. Na základe Viedenskej arbitráže zo dňa 2.11.1938 bol pričlenený k Maďarsku.

Archívna charakteristika fondu

Archívne dokumenty fondu Obvodného notárskeho úradu v Hucíne pochádzajú z úradnej činnosti notára a obecných samospráv. Zachovali sa medzerovito, sú v dobrom fyzickom stave. Časové rozpätie fondu tvoria roky 1939-1944.

Inventár obvodného notárskeho úradu má nasledovné usporiadanie:

II. Spisový materiál

- A. Registratúrne pomôcky
 - b) administratívne

B. Spisy

b) administratívne

III. Účtovný materiál

Obec Hucín

Obec Gemerský Milhost'

Obec Mikolčany

Obec Nováčany

IV. Ostatný materiál

Zápisnice zo zasadnutí obecných zastupiteľstiev, vládneho komisára sa nezachovali.

Registratúrne pomôcky – administratívny protokol sa zachoval za roky 1939 – 1944.

Spisy sú uložené pod základným číslom. Prezidiálne spisy sa nezachovali. Administratívne spisy sa zachovali za roky 1939, 1944. Pri registratúrnych pomôckach tvorí inventárnu jednotku jedna kniha. Pri spisoch tvorí inventárnu jednotku skupina spisov za jeden kalendárny rok. Spisy sú uložené v chronologicko-numerickom slede tak, ako sú vedené v protokole.

Účtovný materiál notárskeho úradu je rozdelený podľa obcí a v rámci obce podľa účtovného obdobia (rokov). Inventárnou jednotkou pri účtovnom materiáli je ročník účtovnej agendy. Účtovnú agendu notárskeho úradu tvorila priebežná manipulácia s peniazmi, dávkami za úradné úkony, evidencia obecného majetku, dražby.

Medzi ostatný materiál sa vyčlenil materiál, ktorý nie je evidovaný v protokoloch. Jedná sa o pozemkový vyrubujúci lajster obce Nováčany.

Celkove fond notárskeho úradu meria 0,57 b. m. Tvorí ho 12 ks registratúrnych pomôcok voľne uložených, 1 škatuľa spisov a 1 škatuľa účtovného materiálu. Inventár fondu notárskeho úradu má 22 inventárnych jednotiek.

Pomôckou pre orientáciu v inventári je menný, miestny a vecný register. Pri využívaní archívnych dokumentov sa bádateľ na základe registrov odvoláva na inventárne číslo v inventári.

Rozbor fondu

Materiál fondu sa zachoval veľmi zlomkovito. Nezachovali sa zápisnice zo zasadnutí obecného zastupiteľstva, vládneho komisára. Administratívne spisy sa týkajú hospodárskeho, stavebného a kultúrneho rozvoja obcí. Súčasťou fondu je aj účtovný materiál, ktorý tvoria záverečné účty obcí, škôl, obecné hospodárenia a daňové účty.

Protokolárny záznam o vypracovaní inventára

Fond Obvodného notárskeho úradu v Hucíne bol prevzatý do trvalej archívnej úschovy Štátneho archívu v Košiciach, pobočka Rožňava 1.7.1960 v neroztriedenom a neusporiadanom stave. Usporiadala, vnútornú skartáciu a inventarizáciu previedla Kerekešová Eva. Rukopis ukončila a pomôcku vyhotovila v roku 2013.

Názov archívu: Štátny archív v Košiciach, pobočka Rožňava
Fond : Obvodný notársky úrad v Hucíne
1939 - 1944
Názov pomôcky: Inventár
Fond usporiadala: Kerekešová Eva
Inventár zostavila: Kerekešová Eva
Počet strán:
Počet exemplárov: 1
Inventár schválil: Mgr. Ján Lipták

Obvodný notársky úrad v Hucíne 1939-1944

II. SPISOVÝ MATERIÁL

A: Registratúrne pomôcky
administratívne

Inv. č.	Sign.	Č. spisu	Časový rozsah	Č. škat.
1			1939	kniha 1
		Podací denník (Iktató könyv)		
2			1940	kniha 2
		Podací denník (Iktató könyv)		
3			1940/II	kniha 3
		Podací denník (Iktató könyv)		
4			1941	kniha 4
		Podací denník (Iktató könyv)		
5			1942	kniha 5
		Podací denník (Iktató könyv)		
6			1943	kniha 6
		Podací denník (Iktató könyv)		

7		1944	kniha 7
	Podací denník (Iktató könyv)		
8		1939	kniha 8
	Index (Mutató könyv)		
9		1940	kniha 9
	Index (Mutató könyv)		
10		1941	kniha 10
	Index (Mutató könyv)		
11		1942	kniha 11
	Index (Mutató könyv)		
12		1943	kniha 12
	Index (Mutató könyv)		

B: Spisy
administratívne

13	610-2454	1939	1
Výkaz cudzincov v matričných zápisoch (610), Výkaz cirkevnej dane obcí notariátu (1482), Zápisnica z obhliadky miesta lekárskeho bytu (2039), Správa o pôrodnosti (2060), Bridzák Rudolf, Hucín - oprava matričného záznamu (2082), Zápisnica z previerky pálenice v Hucíne (2083), Opatrenia proti šíreniu týfusu (2120), Stavba mosta na vicinálnej ceste Hucín - Jelšavská Teplica, zápisnica (2124), Výkaz spolkov (2131), Výkaz nedoplatkov cirkevnej dane (2134), Výkaz daní obcí notariátu (2142), Revízia matričnej agendy (2158), Pálenica v Hucíne - členstvo v celorepublikovom spolku vinárov a páleníc (2261), Živnostenské oprávnenia (2277, 2280, 2284, 2285, 2286, 2287), Boros Štefan, Jozef, Alžbeta a Ilona, určenie poručníctva (2328), Výkaz tkáčskych stavov v obciach notariátu (2338), Zabezpečenie pitnej vody, obecné studne (2408), Dobrovoľné hasičské zbory, správa o výstroji (2447, 2454)			
14	476-2214	1944	1
Majetkové vysporiadanie medzi Československom a Maďarskou republikou (476), Ján Szabó, rumunský vojenský zbeh, rozhodnutie o opustení obce Šivetice (526), Svedectvo o zajatí Štefana Beneho z Liciniec počas 1. svetovej vojny (616), Pozostalosť - Márkus Agnesa (628), Dodatočné zápisy v matrike narodených - Farkas Ján, Rozália a Klára (647), Rozpočet obvodného zdravotného strediska v Hucíne (766), Rozpočet veterinárneho strediska v Jelšave (765), Rozpočet notárskeho úradu (767), Zmena priezviska z dôvodu adopcie - Biky Ľudovít (Vincze Ľudovít) (1217), Elek Jozef, rumunský vojenský zbeh - pomoc pri poľnohospodárskych prácach (1320), Hegyes Štefan, rumunský vojenský zbeh - povinnosť hlásiť sa u Policajného kapitanátu v Jelšave (1321), Výkaz počtu vojakov, nezvestných, padlých do zajatí počas 1. a 2. svetovej vojny (1353), Výkaz včelárov (1360), Vyvlastnenie pozemkov pre účely baníctva v Licinciach (1385), Kúpnopredajná zmluva - Kilik Ondrej a manželka Silling Alžbeta, Nováčany (1390), Andreja Ján a spol. - stavebné povolenie na pálenie vápna a tehál v Hucíne (1406), Využívanie lesa vlastníkov Ballay a Kremer v Nováčanoch (1465), Zabezpečenie vody pre používanie hasičských striekačiek, správa (1939), Cvičenie parašutistov v Hucíne, oznámenie (2108), Žatevná zmluva (2109, 2220), Rumunskí zbehovia a utečenci, zoznam (2110), Odovzdanie bývalých židovských domov pre mládežnícke domovy - Levente (2167), Povožnícky štatút (2214)			

III. ÚČTOVNÝ MATERIÁL

Hucín

15		1939	1
	Záverečný účet obce		

16		1940	1
	Záverečný účet obce, Záverečný účet pálenice, Záverečný účet základiny športu, Záverečný účet lekárskej základiny		

17		1944	1
	Rozpočet obce, Rozpočet mládežníckej základiny Levente, Peňažný denník domohospodárskej základiny, Peňažný denník, Peňažný denník lekárskeho obvodu, Peňažný denník pálenice, Peňažný denník depozít, Peňažný denník mládežníckej základiny Levente, Peňažný denník veterinárskych príspevkov, Záverečný účet obce, Záverečný účet domohospodárskej základiny, Záverečný účet lekárskeho obvodu		

Gemerský Milhost' (Miglészpatak)

18		1940	2
	Záverečný účet obce, Záverečný účet športovej základiny		

Mikolčany (Mikolcsány)

19	1939	2
	Peňažný denník, Peňažný denník obecných prác, Peňažný denník depozít, Záverečný účet obce	

20	1940	2
	Záverečný účet obce, Inventár majetku obce	

Nováčany

21	1940	2
	Záverečný účet obce, Inventár majetku obce	

IV. OSTATNÝ MATERIÁL

22	1942–1943	2
	Pozemkový vyrubujúci lajster obce Nováčany	